

KETURI KERTINIAI STAMBULO KONVENCIJOS STULPAI

Europos Tarybos konvencija dėl
smurto prieš moteris ir smurto artimoje
aplinkoje prevencijos ir kovos su juo

PREVENCIJA

**APSAUGA IR
PAGALBA**

**BAUDŽIAMASIS
PERSEKIOJIMAS**

**SUDERINTAS
INSTITUCIJŲ
VEIKIMAS**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

PREVENCIJA

Stambulo konvenciją ratifikavusi šalis turės imtis šių priemonių:

Skatinti žiniasklaidą ir privatų sektorių nustatyti standartus,

kurie sustiprintų pagarbų lyčių vaidmenų reprezentavimą ir prieštarautų smurtą prieš moteris pateisinančiam požiūriui.

Sąmoningumo didinimo kampanijos.

Didinti informuotumą apie įvairias smurto formas, jų griaunamą poveikį moterų ir vaikų gyvenimams.

Švietimas apie pagarbius santykius, moterų ir vyrų lygybę.

Į formalias visų švietimo lygių mokymo programas įtraukti mokomąją medžiagą apie lyčių lygybę, smurtą dėl lyties, nesmurtinį konfliktų sprendimą ir teisę į asmens neliečiamumą, asmens kūno integralumą.

Šalinti lyčių vaidmenų stereotipus.

Skatinti socialinių ir kultūrinių moterų ir vyrų elgesio modelių pokyčius.

Skatinti moterų įgalinimą.

Vadovaujantis žmogaus teisių diskursu diegti programas ir veiklas, skirtas moterims įgalinti, ir pripažinti, kad asmenys, atsidūrę pažeidžiamoje padėtyje, turi specialių apsaugos ir pagalbos poreikių.

Vyrų ir berniukų vaidmuo.

Skatinti aktyvų vyrų ir berniukų įsitraukimą ir dalyvavimą smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos veiklose.

Specialistų mokymai.

Apmokyti specialistus, savo darbe susiduriančius su nuo smurto nukentėjusiomis moterimis ar smurtautojais, atpažinti įvairių formų smurtą, tinkamai į jį reaguoti ir žinoti, kur nukreipti tolesnei pagalbai.

APSAUGA IR PAGALBA

Aukų ir liudytojų saugumas ir poreikiai turi būti laikomi prioritetiniu visų šalyje taikomų apsaugos priemonių pagrindu. Jų teisės apima:

Informacija apie savo teises.

Aukos turi būti informuotos apie savo teises ir žinoti, kur ir kaip gauti pagalbą joms suprantama kalba.

Specializuota pagalba.

Aukoms turi būti teikiama specializuota kompleksinė pagalba pagal patirtą smurto formą. Jos taip pat turi galimybę gauti bendrąsias socialines paslaugas, tokias kaip teisinė, psichologinė pagalba, būstas, švietimas, sveikatos priežiūra, išmokos ir pagalba ieškant darbo.

Regioniniai ir tarptautiniai apskundimo mechanizmai.

Aukos turi būti informuotos apie atitinkamus regioninius ir tarptautinius apskundimo mechanizmus, pavyzdžiui, apie galimybę teikti skundus ir užklašimus pagal fakultatyvinį Konvencijos dėl visų diskriminacijos formų moterims panaikinimo protokolą, ir turėti galimybę jais naudotis.

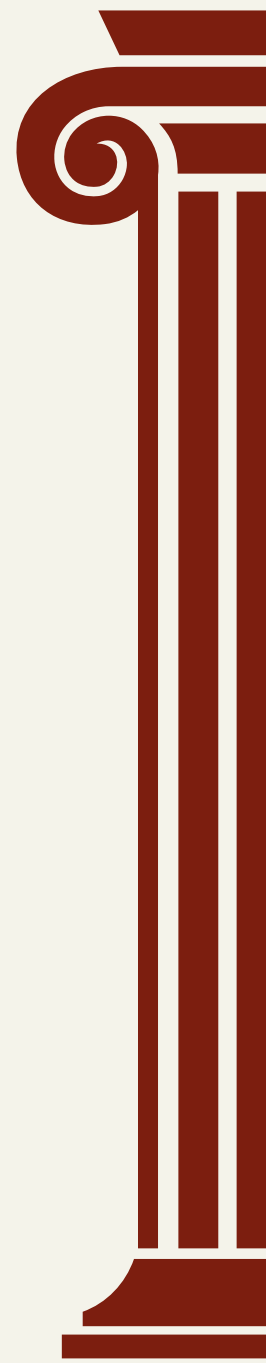
Prieglaudos.

Pagal valstybės įsivertintą poreikį aukos turi turėti galimybę patekti į vietinę lengvai prieinamą moterų ir vaikų prieglaudą.

Išprievartavimo ir seksualinio smurto pagalbos centrai.

Aukos turi turėti galimybę kreiptis į netoli jų gyvenamosios vietos esantį lengvai prieinamą pagalbos centrą, kuriame teikiama neatidėliotina medicininė pagalba, žinios apie traumą grįžtas konsultavimas ir teismo medicinos paslaugos.

Pranešimai apie smurtą kompetentingoms institucijoms.

Gyventojai turi būti skatinami pranešti apie kiekvieną smurto atvejį kompetentingoms institucijoms, kad būtų išvengta tolesnių incidentų. Konfidencialumo reikalavimai neturi būti kliūtis apie tai pranešti specialistams.

Skubios apsaugos orderis.

Suteikia policijai teisę nustatytam laikui pašalinti smurtautoją iš namų ir įpareigoti nesiartinti prie aukos.

Apsaugos priemonės.

Ikiteisminių tyrimų ir teisminių procesų metu bus teikiamos apsaugos priemonės smurtą ir prievartą patyrusioms moterims, apsaugančios jas nuo tolesnių smurtinių išpuolių, įtvirtinant jų teisėtus interesus ir atsižvelgiant į jų specialiuosius poreikius. Šios priemonės skiriamos nedelsiant, o jų pažeidimo atveju taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudžiamosios ar kitos teisinės priemonės.

Vaikų globa ir saugus lankymo teisių užtikrinimas.

Priimant sprendimus dėl vaikų globos ir lankymo teisių užtikrinimo teikiama pirmenybė aukų – moterų ir vaikų – saugumo užtikrinimui atsižvelgiant į patirto smurto istoriją.

Nemokamos pagalbos telefono linijos 24/7.

Aukoms turi būti užtikrinama galimybė kreiptis į visoje šalyje 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę veikiančią nemokamos ir konfidencialios pagalbos moterims telefono liniją, teikiančią informuotus patarimus ir galinčią nukreipti tolesnei pagalbai.

Vaikų liudytojų teisės ir poreikiai.

Turi būti atsižvelgta į smurtą liudijančių vaikų interesus ir jiems teikiama amžių atitinkanti psichosocialinė pagalba.

BAUDŽIAMASIS PERSEKIOJIMAS

Stambulo konvenciją ratifikavusi šalis turės imtis šių priemonių:

Teisėsaugos ir teisminiai procesai

Atgrasančios sankcijos smurtautojams.

Užtikrinti, kad už nusikalstamas veikas ir kardomųjų priemonių pažeidimus būtų taikomos proporcingos baudžiamosios ar kitos teisinės sankcijos, įskaitant įkalinimą, ekstradiciją, elektroninį sekimą ir priežiūrą bei tėvystės teisių ribojimą.

Efektyvus viešasis kaltinimas.

Tiriant smurtinius nusikaltimus ir patraukiant baudžiamojon atsakomybėn smurtautojus atsižvelgiama į tai, kad būtent moterys neproporcingai dažnai patiria vyrų smurtą. Baudžiamasis procesas gali būti pradėdamas nepriklausomai nuo aukos pranešimo ar skundo ir tęsiamas net tuo atveju, jei auka atsiima pareiškimą ar skundą.

Sunkinamosios aplinkybės.

Užtikrinama, kad bus atsižvelgta į sunkinamąsias aplinkybes, įskaitant tai, kad auką ir smurtautoją sieja ar siejo intymūs santykiai, jie yra susiję giminystės ryšiais, nusikaltimas įvykdytas prieš pažeidžiamą asmenį arba vaiko akivaizdoje, į nusikaltimo įvykdymą buvo įtraukti kiti asmenys, taikytos kraštutinės smurto formos, padaryta psichologinė žala, grasinta ginklu arba smurtautojas anksčiau buvo teistas už panašaus pobūdžio nusikaltimus.

Teisės aktai, kriminalizuojantys smurtą prieš moteris.

Priimami įstatymai, kuriais baudžiamas fizinis, psichologinis ir seksualinis smurtas, seksualinis priekabiavimas, persekiojimas, moterų lytinių organų žalojimas, priverstinė santuoka, priverstinis abortas ir priverstinė sterilizacija. Užtikrinama, kad kultūra, tradicijos ar vadinamoji „garbė“ nebūtų laikomi smurto pateisinimu.

Efektyvi policijos intervencija.

Teisėsaugos institucijos nedelsdamos reaguoja į iškvietimus dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje, tinkamai valdo pavojingas situacijas ir tiria visus įtarimus dėl smurto prieš moteris.

Aukų teisės

Vaikų, nukentėjusiųjų ir liudytojų, teisių apsauga.

- Vaikams taikomos specialios apsaugos priemonės.
- Atsisakoma senaties termino vaikų, patyrusių seksualinį smurtą, priverstinę santuoką, mergaičių lytinių organų žalojimą, priverstinį abortą ar sterilizaciją, atžvilgiu, užtikrinama galimybė pradėti teisinius procesus ir nukentėjusiems asmenims sulaukus pilnametystės.

Koordinuotas rizikos vertinimas.

Atliekamas bendradarbiaujant apsaugą ir pagalbą užtikrinančioms organizacijoms bei institucijoms. Rizikos laipsnis nustatomas pagal tai, ar nusikaltimas yra pakartotinis, ar asmuo turi prieigą prie ginklų, taip pat vertinant visą naują tyrimo metu surinktą informaciją.

Jokio aukos kaltinimo!

Nusikaltimo tyrimo ir teisminių procesų metu atsisakoma bet kokio aukos kaltinimo, ar tai būtų požiūris, ar elgesys, ar praktika, galinti sukelti aukai papildomą stresą ir dar kartą ją traumuoti.

Aukos teisė į privatumą:

- Ikitiesminio tyrimo ir teisminių procesų metu užtikrinamas aukos privatumas ir orumas, galimybė išvengti kontaktų su smurtautoju.
- Aukai užtikrinama galimybė teikti įrodymus, išsakyti pageidavimus bei nuogaštavimus ir teikti prašymus proceso metu, tiesiogiai ar per tarpininką.
- Aukai užtikrinama galimybė pagal jos pageidavimą teikti parodymus teismo salėje arba per ryšių technologijas ir nedalyvaujant įtariamam nusikaltėliui.
- Šalys imasi visų priemonių užtikrinti, kad jokiais aplinkybėmis aukos seksualinė istorija nebūtų atskleidžiama, išskyrus tuos retus atvejus, kai tai neišvengiama.

Aukos teisė į informaciją ir pagalbą:

- Būti informuotai apie bylos eigą ir baigtį.
- Būti informuotai apie savo teises ir galimybę gauti pagalbą, kuri būtų orientuota į jos teisėtų lūkesčių ir interesų užtikrinimą.
- Nusikaltimo tyrimo ir teisminių procesų metu gauti pagalbą ir paramą iš vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų, specializuotos kompleksinės pagalbos centrų.
- Teisę į mokamą ir nemokamą teisinę pagalbą.
- Prireikus teisę į nepriklausomą ir kompetentingą vertimą žodžiu.
- Įstatymų numatyta tvarka reikalauti kompensacijos iš smurtautojo ir paduoti į teismą valstybės institucijas, jei jos nevykdo prevencijos ir apsaugos.

Aukų apsauga ikitiesminio tyrimo ir teisminių procesų metu:

- Smurto aukos ir jų šeimos bus apsaugotos nuo bauginimo, keršto ir pakartotinės viktimizacijos visuose nusikaltimo tyrimo ir teisminių procesų etapuose.
- Alternatyvūs ginčų sprendimo būdai, pavyzdžiui, mediacija tarp aukos ir smurtautojo, negali būti privalomi.
- Auka informuojama apie bet kokį nusikaltėlio pabėgimą ar paleidimą iš sulaikymo ar įkalinimo įstaigos.

SUDERINTAS INSTITUCIJŲ VEIKIMAS

Stambulo konvenciją ratifikavusi šalis turės
imtis šių veiksmų:

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

Sukuriami efektyvus tarpinstitucinio bendradarbiavimo mechanizmai, apimantys teismų, prokuratūros, teisėsaugos pareigūnų, vietos ir regionų valdžios institucijų ir nevyriausybinių organizacijų (NVO) bendradarbiavimą.

Pilietinės visuomenės ir NVO svarba.

Pilietinė visuomenė ir NVO pripažįstamos svarbiausiomis valstybinių institucijų partnerėmis ir įtraukiamos į Stambulo konvencijos įgyvendinimą.

Veiksmų koordinavimas ir Stambulo konvencijos įgyvendinimo stebėseną.

Sukurti arba paskirti valstybinę įstaigą, kuri vykdytų Stambulo konvencijos įgyvendinimo aktyvią stebėseną, koordinuotų veiksmus ir vertintų įgyvendinimą.

Žmogaus teisių diskursu grįstos politikos įgyvendinimas.

Priimami ir įgyvendinami įstatymai, įtvirtinantys, aukos, kaip centrinės proceso figūros, poziciją, garantuojantys visų smurto prieš moteris formų užkardymą ir efektyvų smurto prieš moteris, kaip nusikaltimo ir žmogaus teisių pažeidimo, įveikimą.

Visuomenės atsakas į smurtą prieš moteris.

Stambulo konvencija siunčia aiškią žinią visai visuomenei. Visi turi suprasti, kad smurtas prieš moteris ir smurtas artimoje aplinkoje nebus toleruojami.

Politikos įgyvendinimo priemonių ir pagalbos finansavimas.

Valstybė įsipareigoja tinkamai finansuoti visus Stambulo konvencijos įgyvendinimo partnerius, įskaitant nevyriausybinės moterų organizacijas.

Kokybiški įstatymai ir lyčiai jautri politika.

Priimami ir įgyvendinami įstatymai bei politikos priemonės, skirti įveikti visų rūšių smurtą prieš moteris, išryškinant struktūrinės smurto prieš moteris priežastis, kylančias iš lyčių nelygybės.

Tyrimai ir duomenų rinkimas.

Atliekami moksliniai tyrimai ir renkami statistiniai duomenys atskleidžiant visų smurto prieš moteris formų paplitimą ir smurto prieš moteris vertinimo instrumentų veiksmingumą. Visi visuomenės sluoksniai supažindinami su šiais duomenimis, jais dalijamasi su kitų šalių institucijomis siekiant duomenų palyginamumo ir tarptautinio bendradarbiavimo.

www.vmotnam.lt

vmotnam@vmotnam.lt / tel. 852616380
Paremkite mus: AB SEB bankas, LT29 7044 0600 0106 4248

Šį informacinį leidinį išvertė ir parengė asociacija Vilniaus Moterų namai, įgyvendindama Europos Tarybos finansuojamą projektą „Pilietinės visuomenės informavimo ir advokacijos kampanijos dėl Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo, taikant Europos Tarybos, WAVE tinklo ir UN Women sukurtą metodiką“.

www.coe.int/conventionviolence

Europos Taryba yra svarbiausia žmogaus teisių organizacija Europoje. Ją sudaro 46 valstybės narės, įskaitant visas Europos Sąjungos nares. Visos Europos Tarybos valstybės narės yra pasirašiusios Europos žmogaus teisių konvenciją – sutartį, skirtą žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinės valstybės principams įtvirtinti. Europos Žmogaus Teisių Teismas prižiūri Konvencijos įgyvendinimą valstybėse narėse.

